

Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp,
för Kandidatexamen i kriminologi
VT 2019
Fakulteten för Hälsovetenskap

Social och situationell prevention i praktiken

En studie om Skellefteå och Ekerö
kommuns lokala brottsförebyggande arbete
med barn och ungdomar

Isabel Lundmark och Jennie Myrén

Författare

Isabel Lundmark och Jennie Myren

Titel

Social och situationell prevention i praktiken: En studie om Skellefteå och Ekerö kommuns lokala brottsförebyggande arbete med barn och ungdomar.

Engelsk titel

Social and situational prevention in practice: A study about Skellefteå and Ekerö county's local crime prevention work with children and teenagers.

Handledare

Joakim Thelander

Examinator

Sophia Yakhlef

Sammanfattning

Den kriminalpolitiska debatten kring ungdomsbrottslighet är ständigt pågående och många olika lösningar diskuteras. Kommunerna måste ta ett stort ansvar för det lokala brottsförebyggande arbetet och hur kommunerna ser på problematiken blir därför avgörande för hur de använder sina resurser för att arbeta brottsförebyggande. Studiens syfte var att undersöka hur Skellefteå och Ekerö kommun arbetar brottsförebyggande med barn och ungdomar samt att undersöka om och i så fall hur, kriminalpolitik på kommunal nivå påverkar arbetet och synen på barn- och ungdomsbrottslighet. Studien är av kvalitativ art och deltagarna i studien har valts ut utifrån yrkesmässig koppling till det lokala brottsförebyggande arbetet samt talespersoner från de kommunala Moderaterna och Socialdemokraterna. Datamaterialet samlades in genom delvis strukturerade intervjuer som genomförts enligt trattprincipen. Analysen av datamaterialet har sedan gjorts genom tematisk analys där datamaterialet systematiskt har behandlats och delats in i teman. Resultatet visar att det finns stora likheter mellan hur Skellefteå och Ekerö kommun arbetar brottsförebyggande med barn och ungdomar. Det visar också att uppfattningen inom båda kommunerna är att de har en relativt låg barn- och ungdomsbrottslighet jämfört med andra kommuner. Däremot har narkotikarelaterade brott ökat i kommunerna de senaste åren. Resultatet i analysen förklaras med brottspreventionsteorier, där det också framkommer ett samband mellan politiskt parti och vilken preventionsteori partiet format sin kriminalpolitik utifrån. Vidare diskuteras den partipolitiska variation som framkommer i resultatet och hur det trots upplevd diskrepans i vissa fall inte innebär att det endast finns skillnader i hur politiken formulerar sin lokala politik samt hur kommunerna satsar sina resurser för att förebygga brott av barn och ungdomar.

Ämnesord

Ungdomsbrottslighet, kriminalpolitik, social prevention, situationell prevention, kriminologi, kommunpolitik

Innehållsförteckning

1. Inledning inklusive problemformulering	5
1.1 Syfte med frågeställningar	6
2. Bakgrund och tidigare forskning	7
2.1 Inledning	7
2.2 Ungdomsbrottsligheten som begrepp	7
2.3 Kriminalpolitik.....	8
2.3.1 Lokalt brottsförebyggande arbete	9
2.3.2 Brottsförebyggande arbete med barn och ungdomar.....	9
2.4 Skellefteå och Ekerö kommun.....	10
2.5 Tidigare forskning	11
3. Teori.....	13
3.1 Inledning	13
3.2 Brottsprevention	13
3.2.1 Tidsaspekter inom brottsförebyggande arbete	16
3.2.2 Situationell prevention	16
3.2.3 Social prevention	18
4. Metod	20
4.1 Inledning	20
4.2 Kvalitativ metod	20
4.2.1 Komparativ studie	21
4.3 Trovärdighet och generalisering.....	21
4.4 Urval	22
4.5 Genomförandet av intervjuer	23
4.6 Analysmetod.....	24

4.7 Etiska aspekter.....	25
5. Resultat.....	27
5.1 Inledning.....	27
5.2 Ungdomsbrottsligheten	28
5.2.1 Ekerö kommun	28
5.2.2 Skellefteå kommun.....	30
5.3 Brottsförebyggande arbete	31
5.3.1 Ekerö kommun	31
5.3.2 Skellefteå kommun.....	33
5.4 Kriminalpolitik på lokal nivå	35
5.4.1 Ekerö kommun	35
5.4.2 Skellefteå kommun.....	37
6. Analys	39
6.1 Inledning.....	39
6.2 Analys	39
7. Slutord	44
Referenslista	46

1. Inledning inklusive problemformulering

Under våren 2017 presenterade Sveriges regering det nya nationella brottsförebyggande programmet *"Tillsammans mot brott"* (Skr. 2016/17:126). Programmet har sitt fokus i samhället gemensamma ansvar gällande brottsförebyggande arbete, och lyfter även fram att civilsamhället samt näringslivet ska inkluderas i arbetet. Till följd av detta fick Brottsförebyggande rådet (Brå) under 2017 ett förnyat och utvidgat uppdrag gällande att dels stödja, men också samordna det nationella, regionala och lokala brottsförebyggande arbetet. Utöver detta ska även Brå sedan 2017 årligen sammanfatta det brottsförebyggande arbetet i form av en årsrapport (Jonsson & Lindblad 2018, s. 4). Kommunernas brottsförebyggande arbete har därmed blivit mer aktuellt och hamnat i ett större fokus.. Med anledning av detta är det av stor vikt att kritiskt undersöka samt analysera hur kommunerna faktiskt arbetar med det lokala brottsförebyggande arbetet. Brå genomför som tidigare nämnt sina årsrapporter där olika insatser och det aktuella läget beskrivs på en allmän nivå, även om det även finns ett flertal specifika insatser som beskrivs i korthet i rapporterna. Att bedriva en studie vars fokus istället enbart ligger på ett fåtal kommuner kan vara ett bra komplement till de årliga rapporterna, eftersom att man i sådana studier kan vara lite mer nyanserad och få en djupare insikt i hur just dessa kommuner arbetar med de frågorna.

Något annat som är ständigt aktuellt och väcker stor allmän uppmärksamhet i Sverige enligt Estrada och Flyghed (2017, s. 14) är ungdomsbrottslighet, vilket även leder till att det är ett ständigt intressant och brett område inom den kriminologiska forskningen. Vidare så är de unga samhällets framtid, och rätt insatser behöver därför sättas in i ett tidigt skede för att undvika framtida sociala problem (Estrada 2017, s. 27-28). Därför är det av vikt att studera hur samhället faktiskt arbetar med just barn och ungdomar som begår brott, samt undersöka vilka insatser som faktiskt sätts in.

Det är sedan tidigare känt att kommunernas arbete delvis styrs av politik på lokal nivå. En intressant fråga att diskutera är då att till vilken grad påverkar det politiska styret hur kommunen ser på fenomenet ungdomsbrottslighet, och därmed även vilka insatser och resurser som ska prioriteras för att motverka den?

Utifrån ovanstående anledningar kommer denna studie fokusera på hur två av Sveriges kommuner, Skellefteå och Ekerö kommun, arbetar brottsförebyggande med barn och

ungdomar. Vi kommer därefter analysera och jämföra hur kommunerna ser på ungdomsbrottslighet, hur kommunerna arbetar brottsförebyggande med barn och ungdomar samt hur den lokala kriminalpolitiken formuleras och om det föreligger någon partipolitisk variation i hur Moderaterna och Socialdemokraterna i kommunerna ser på frågan.

1.1 Syfte med frågeställningar

Studiens huvudsakliga syfte är att undersöka hur Ekerö kommun och Skellefteå kommun arbetar brottsförebyggande med barn och ungdomar samt att undersöka om och i så fall hur kriminalpolitik på kommunal nivå påverkar arbetet och synen på barn- och ungdomsbrottslighet.

Våra frågeställningar är således följande:

- Hur arbetar kommunerna brottsförebyggande med barn och ungdomar?
- Föreligger någon partipolitisk variation gällande hur Moderaterna och Socialdemokraterna i kommunerna ser på det brottsförebyggande arbetet med barn och ungdomar och hur påverkar eventuellt dessa skillnader det brottsförebyggande arbetet?
- Hur kan kommunernas brottsförebyggande arbete förstås och analyseras utifrån brottsförebyggande teorier?

2. Bakgrund och tidigare forskning

2.1 Inledning

I följande avsnitt introduceras bakgrund och tidigare forskning. Först definieras ungdomsbrottslighet som begrepp, därefter en generell förklaring av vad kriminalpolitiken i Sverige innefattar och sedan ges en kort beskrivning av lokalt brottsförebyggande arbete. Därefter presenteras brottsförebyggande arbete med barn och ungdomar för att sedan gå över i en orientering över Skellefteå och Ekerö kommun. Den sista delen av detta avsnitt består av tidigare forskning där en överskådlig förklaring till brottsförebyggande arbete med barn och ungdomar introduceras.

2.2 Ungdomsbrottsligheten som begrepp

Ungdomsperioden är en fas i livet mellan barndom och vuxenhet som inte enbart går att avgränsa genom ålder, vilket gör att definitionen av ungdom inte är helt enkel (Estrada & Flyghed 2017, s. 15). Avgränsningarna gällande ungdomsperioden kan utgöras av biologiska/fysiologiska avgränsningen, psykologiska/känslomässiga perioden, såväl som av sociala kriterier samt kulturell syn (Estrada & Flyghed 2017, ss. 15-16; Brown 1998, s. 2). När Ferrer-Wreder (2012, s. 406) använder beteckningar såsom ungdomar eller unga människor, syftar de till åldersgruppen 0-21 år medan Estrada och Flyghed (2017, s. 17) avgränsar ungdomarna till individer i åldern 15 - 20 år.

Ungdomsbrottsligheten i Sverige får en stor allmän uppmärksamhet och i samhällsdebatten finns en tydlig skillnad i synen på ungdomarna eftersom de beskrivs både som ett hot och ett löfte. Ungdomarna är den samhällsgrupp som är närmast den ständigt pågående samhällsförändringen, och de är även dem som ofta får symbolisera det problematiska i samhällsomvandlingen (Estrada & Flyghed 2017, s.14). Det finns även en viss förväntan enligt Brown (1998, s. 3) att ungdomsperioden ska präglas av ett negativt beteende, och när en ungdom betar sig dåligt uppfyller den de negativa stereotyperna som finns om dem. Även Estrada och Flyghed (2017, s. 14) skriver att när ungdomar som grupp tas upp i den kriminalpolitiska debatten läggs fokus på ungdomarna som en problematisk grupp. Det är dock viktigt att även ta hänsyn till att det samtidigt finns en positiv bild av ungdomen som beskriver den som "en korrumpad bärare av framtiden".

Ungdomsgruppen är således märkt som något mellan positiva framtidsförväntningar och negativa farhågor (Estrada & Flyghed, s. 14).

Den delade uppfattningen om ungdomen har även satt sina spår i synen på ungdomsbrottsligheten (Estrada & Flyghed 2017, s. 15). Ungdomsbrottslingar ses å ena sidan som sårbara ungdomar som genom sitt beteende och agerande visar att de befinner sig i riskzon för framtida problem, å andra sidan ses som omoraliska, grymma individer som medvetet kränker medmänniskors liv och egendom. Den delade synen på ungdomen präglar därefter även hanteringen av ungdomsbrottslingar; ska de ses som offer för missförhållanden och ska således inte straffas för sitt agerande utan få hjälp av samhället, eller ska ungdomen själv bära ansvar för sitt agerande? Sedan efterkrigstiden går det att urskilja en förskjutning i synsättet på ungdomsbrottslingen, från behandling till straffvärde i de åtgärder som ska sättas in mot dessa företeelser (Estrada & Flyghed 2017, s. 15).

2.3 Kriminalpolitik

Den svenska kriminalpolitiken utgörs av två huvudsakliga mål; att reducera brottsligheten, samt att öka medborgarnas trygghet (Andersson & Nilsson 2017, s. 216; Skr. 2016/17:126, s. 24).

Inom dagens kriminalpolitik råder det ett allmänt samförstånd inom kriminalpolitiken, såväl för själva problemdefinitionen som för lösningarna. Brottsligheten utgör ett seriöst problem, vars lösning gällande grov organiserad brottslighet är högre straff samt fler poliser, och för övrig brottslighet är ett lokalt brottsförebyggande arbete som grundas i social- och situationell brottsprevention (Andersson & Nilsson 2017, s. 213; s. 286).

Det brottsförebyggande arbetet utgår från en teoretisk grundmodell som till stor del baseras på den *situationella brottspreventionen* och fokus på *kriminogena situationer* (Andersson & Nilsson 2017, s. 216). Men det handlar också om att motverka grundorsakerna till brottslighet, och därför är det viktigt att alla har en god välfärd. Man ska ha rätt till en trygg och bra barndom och uppväxt utan våld och droger. Rätten till

utbildning och jobb, och utvecklingsmöjligheter i arbetet är också viktigt. Utöver detta ska man ha rätt till en god boendemiljö där man känner sig trygg och säker (Skr. 2016/17:16, s. 11).

2.3.1 Lokalt brottsförebyggande arbete

Enligt Andersson och Nilsson (2017, s. 175) är det lokala samhället ett överlägset brottsförebyggande instrument. Även regeringen poängterar kommunernas goda förutsättningar till att kunna bidra till minskad brottslighet (Skr. 2016/17:126, s. 21).

De flesta kommuner har idag även egna brottsförebyggande råd där olika aktörer inom kommunen såsom socialtjänsten, polisen, kommunala samordnare och politiker samverkar för att minska brottsligheten i kommunen (Skr. 2016/17:126, s. 29; Jonsson & Lindblad s. 31). Det brottsförebyggande arbetet i kommunerna sker i högre utsträckning utifrån ett strategiskt perspektiv, men det förekommer också ett operativt perspektiv i arbetet (Jonsson & Lindblad 2018, s. 31).

När det kommer till åtgärder så är de vanligaste förebyggande insatserna som kommunerna rapporterar att de arbetar med dels information och arbete mot narkotika, doping, tobak och alkohol, samt även ökad synlighet i form av exempelvis närvaro och bevakning (Jonsson & Lindblad 2018, ss. 40-41).

2.3.2 Brottsförebyggande arbete med barn och ungdomar

Ungdomen är framtiden och därför kan ungdomsbrottsligheten ses som ett tecken på framtida sociala problem. För att förhindra detta krävs det att rätt insatser sätts in för att åtgärda ungdomars brottslighet (Estrada 2017, ss. 27-28). En uppfattning om att ungdomsbrottsligheten blir värre och värre blir därmed avgörande för vilka insatser som ska sättas in för att få bukt med ungdomsbrottsligheten och den bristande känsla av trygghet som ungdomsbrottsligheten medför (Estrada 2017, s. 28).

I Sverige är man inte straffmyndig förrän man fyllt 15 år, det finns trots detta dock möjligheter för polisen att i vissa fall ändå utreda brott där den misstänkta

gärningspersonen är under 15 år. Dessa utredningar benämns som §31-utredningar och det centrala syftet med dessa utredningar är att klarlägga behovet av sociala insatser gällande barnet i fråga. Det är dock fortfarande socialtjänsten som bär ansvaret för eventuella åtgärder, och därför informeras alltid socialtjänsten när ett barn misstänks för att begått ett brott (Bogestam 2014, s. 6) Socialtjänsten är alltså den myndighet som bär huvudansvaret för unga kriminella (Andersson & Nilsson 2017, s. 282).

Regeringen lyfter fram att de brottsförebyggande insatser som gäller ungdomar bör utgå från ett ungdomsperspektiv, och att ungdomarna själva också ska kunna vara med och påverka;

“Ett ungdomsperspektiv bör därför finnas med i planering, genomförande och uppföljning av brottsförebyggande insatser som rör unga. Det handlar om att ta beslut utifrån kunskap om ungas levnadsvillkor, om att betrakta ungdomar som en mångfald av individer och om att inkludera unga själva i beslutandeprocessen”. (Skr. 2016/17:126, s. 13)

2.4 Skellefteå och Ekerö kommun

I denna studie fokuserar vi på två av Sveriges kommuner; Skellefteå kommun i Västerbotten och Ekerö kommun i Stockholm. Skellefteå kommun sträcker sig längst med kusten och inåt landet. 2018 var det ungefär 72.000 personer folkbokförda i kommunen, men Skellefteå har som mål att senast 2030 bli 80.000 invånare (SCB 2018; Visit Skellefteå 2019). Ungefär hälften av Skellefteå kommuns invånare bor i tätorten, medan den resterande hälften av invånarna bor ute på landsbygden (Visit Skellefteå 2019). Ekerö kommun består av ett antal öar i Mälaren, och 2018 var ca 28.000 invånare folkbokförda i kommunen (Pellén 2019; SCB 2018)

Största kommunala parti i Skellefteå kommun efter valet 2018 är Socialdemokraterna och de styr Skellefteå kommun med egen majoritet (Skellefteå kommun, 2019). I Ekerö kommun är det däremot Moderaterna som är det största kommunala partiet efter valet 2018. Tillsammans med Kristdemokraterna och Centerpartiet så styr Moderaterna Ekerö kommun med en minoritetsregering (Bergström, 2019)

2.5 Tidigare forskning

Här kommer det att presenteras en kort sammanställning av tidigare forskning som gjorts avseende brottsförebyggande arbete. Det finns väldigt mycket tidigare forskning kring brottsförebyggande teorier och arbete, och detta avsnitt kommer tyvärr inte kunna beröra all tidigare forskning. Eftersom att studiens syfte är att undersöka hur två kommuner arbetar brottsförebyggande med barn och ungdomar valde vi att främst fokusera på tidigare forskning om brottsförebyggande arbete med unga samt studier om hur Sveriges kommuner jobbar brottsförebyggande.

Tidigare forskning poängterar vikten av ett välfungerande samarbete lokala aktörer emellan när det kommer till lokalt brottsförebyggande arbete. Mercy och Vivolo-Kator (2016, s. 213) studerade ungdomsvåld och om och i sådana fall hur ungdomsvåldet kan förebyggas. Utifrån deras studie var slutsatsen att det är möjligt att förebygga ungdomsvåld, men då måste samhällena, deras regerings- och utbildningsinstitutioner såväl som samhällets medborgare, börja samverka för att förebygga ungdomsvåldet. Sammanfattningsvis så uppfattas samarbetet mellan lokala aktörer generellt som något positivt, och de flesta brottsförebyggande åtgärder baseras på att det ska finnas någon form av samarbete (Johansson 2014, s. 152; Forkby 2018, s. 1).

Socioekonomiska problem, såsom fattigdom kan vara en bakomliggande orsak till brottslighet (Masku 2006, ss. 34-35; Clancey 2015, s. 52). Masku (2006, ss. 34-35) menade därför att "*social-development-programs*", speciellt i de mer ekonomiskt utsatta områdena, behövs för att reducera den lokala brottsligheten. Utöver fattigdom betraktade Clancey (2015, s. 52) även b.la. narkotika och begränsade möjligheter till arbete som bakomliggande faktorer till brottslighet.

Vilken typ av förebyggande program som är bäst är svårt att säga eftersom att det är osannolikt att programmen fungerar lika bra på samtliga unga i samtliga förhållanden. Guerra, Boxer och Cook (2006, s. 68) kritiserade många forskare för att inte ta hänsyn till "what works and what does not, for whom, and under what conditions". Därför ansåg de vidare att de man i utvärderingen av förebyggande program inte enbart borde fokusera på

utfallet i sig, utan även på skälen bakom utfallet. Vad som däremot är viktigt för att förebyggande åtgärder ska fungera krävs det att det finns koordinerade tillvägagångssätt och ett flerårigt åtagande (Weissberg, Klumpfer & Seligman 2003, s. 430).

Sprauge Martinez, Richards-Schuster, Texiera och Augsberger (2018, s. 141) förespråkade att de unga själva bör få vara delaktiga i det förebyggande arbetet gällande unga. När unga själva är delaktiga tenderar dessutom fokuset gällande förebyggande åtgärder skifta från riskbeteende till en mer helhetssyn där fokuset istället hamnar på social förändring och att individer ska ha makten över sin egen situation.

Enligt Lidskog och Persson (2012, s. 15) uppvisar Sverige en blandad bild av sitt brottsförebyggande arbete. På såväl nationell som lokal nivå kan man se hur Sverige anpassar sig till den internationella, mer situationella trenden. Samtidigt bibehåller den sociala preventionen också sitt grepp om Sveriges brottsförebyggande arbete.

Johansson (2014, s. 151) genomförde en survey som visade att majoriteten av kommunerna ägnade sig åt brottsförebyggande arbete som grundade sig i situationell eller social prevention. Vidare ansåg Johansson (2014, s. 153) att vilken typ av brottsförebyggande arbete kommunerna ägnade sig åt, berodde b.la. på trender, men främst på individerna som var drivande i det lokala brottsförebyggande arbetet.

Ceccato och Dolmen (2013) gjorde en studie om hur kommuner i Sverige arbetar brottsförebyggande med unga. Rent praktiskt konstaterades det att det finns två tillvägagångssätt som de brottsförebyggande grupperna ägnade sig åt. Det ena tillvägagångssättet fokuserade på den grupp av individer som redan orsakade oro och där prioriteras insatser som var direkt riktade mot gruppen i fråga. Det andra tillvägagångssättet riktade istället in sig på alla kommunens ungdomar, och det huvudsakliga målet där var att hålla ungdomarna sysselsatta (Ceccato & Dolmen 2014, s. 104)

3. Teori

3.1 Inledning

För att kunna skapa en förståelse för hur det kommunala brottsförebyggande arbetet utformas idag anser vi att det är av vikt att belysa brottspreventionen som begrepp och samhällsfenomen och på så vis kunna klarlägga och analysera hur Skellefteå och Ekerö kommun arbetar brottsförebyggande med barn och ungdomar. Analysen görs med hjälp av Sahlins (2008) brottspreventiva teorier social och situationell prevention eftersom att det är två preventioner som syftar till att minska förekomsten av brott genom olika angreppssätt. Dessa utgör därför en bra grund för studiens analys och möjliggör jämförelse av hur kommunerna samt partierna Socialdemokraterna och Moderaterna på kommunal nivå formulerar sin politik runt barn och ungdomsbrottslighet. I detta avsnitt presenterar vi först Ingrid Sahlins (2008) modeller av brottsprevention och därefter går vi in på teorierna social- och situationell prevention vilka analysen av studiens resultat utgår från.

3.2 Brottsprevention

Att förebygga något har alltid en positiv innebörd eftersom att det går ut på att "förhindra en negativ utveckling eller att problem uppstår" (Sahlin 2008, s. 11). Förebyggande insatser ska därför framförallt ses som åtgärder vilka förmodas förbättra framtidssituationen (Sahlin 2008, s. 15). Prevention och förebyggande är två begrepp vilka inte används avseende enskilda individers gärningar utan istället för offentliga och planerade insatser (Sahlin 2008, s. 17). Begreppen ska därför ses som ett samhälleligt och offentligt fenomen som är relaterat till politiska mål, val och beslut. Hur det preventiva arbetet formuleras och utförs beror på den samhälls- och människosyn samt normer och kulturella värden som råder i det samhälle och hierarki där beslutet om förebyggande arbete tas. Vilken preventionsmodell som väljs beror på hur den politiska, ideologiska och etiska frågan formuleras (Sahlin 2008, s. 112). Det föreligger olika uppfattningar om vad som ska betraktas som ett samhällsproblem, vad som orsakat dessa problem och hur de

bör motverkas som således styr det brottspreventiva arbetet (Sahlin 2008, s. 86). Brottsförebyggande åtgärder betraktas utgöras av både de metoder, insatser och åtgärder som betecknas som brottsförebyggande av dem som utför och finansierar dem likväl de åtgärder som har påvisats ha en förebyggande inverkan på brottsligheten (Sahlin 2008, s. 81).

Sahlin (2008, s. 88) utgår från fyra olika preventionsmodeller; *strukturförändring*, *socialisationsmodellen*, *effektivisering av institutioner* och *kontrollmodellen*. I den strukturföränderliga modellen innefattas brottsförebyggande åtgärder av långsiktiga förändringar av samhällets sociala och ekonomiska strukturer samt att stärka individen i sin utveckling, välfärd, förbättra levnadsstandard och att det ska råda social rättvisa (Sahlin 2008, ss. 86-87). Inom denna modell underbyggs orsaken till brott i samhällets ojämlikheter och med utgångspunkt i tanken att individer som begår brott inte mår bra. Genom att stärka individens levnadsvillkor ska brottsförebyggande åtgärder ha som syfte att minska risken för att individer utvecklar ett kriminellt beteende (Sahlin 2008, s. 89). Det är således viktigt för att individen ska avhålla sig kriminella handlingar eller ett kriminellt liv, att individen får rätt förutsättningar som barn, upplever trygghet i ungdomen och senare i det vuxna livet. I denna modell ingår rättighetslagstiftning, stora delar av socialpolitiken och hälsovården i de fall då avsikten är att främja individers hälsa och utveckling genom att förändra strukturer och miljöer som påverkar deras välfärd och livschanser (Sahlin 2008, s. 89). Denna modell har fått kritik för att vara en form av maktutövning där staten styr över hemmet, barnuppfostran och individers livsstil (Sahlin 2008, s. 93). Dessutom har modellen fått kritik för att välfärdspolitiken skapar en inlärд hjälplöshet och ett ”bidragsberoende”, försvagar familjens roll samt individens eget ansvar.

Liksom den strukturförändringsmodellen, ligger fokus inom socialisationsmodellen på att brottsförebyggande insatser ska ha som syfte att minska psykisk ohälsa, missbruk och andra uttryck för sociala eller ekonomiska svårigheter. Skillnaden mot strukturförändringsmodellen är dock att socialisationsmodellen istället använder sig av att fokusera individuella åtgärder (Sahlin 2008, s. 87). De individanpassade åtgärderna antas stödja individers positiva utveckling och integrering i samhället (Sahlin 2008, s. 94).

Även om utgångsläget i denna modell är individens frihet och välfärd så omfattas också av funktioner som har som syfte att påverka individers beteende så att det gynnar samhällets utveckling (Sahlin 2008, s. 97). Genom internalisering av normer väntas individer välja att avstå från kriminalitet eller kriminella handlingar, alltså regleras av en inre kontroll.

Förebyggande insatser såsom till exempel projekt, institutioner, fritidsgårdar, förskola och generella insatser som syftar till att ändra individers beteenden för att öka deras hälsa och välbefinnande, är också delar som ingår i denna modell (Sahlin 2008, s. 94). Tanken inom modellen är att genom att ungdomars delaktighet i samhället ökar, så utvecklas ett positivt förhållningssätt till samhället och på så vis minska frekvensen av att ungdomar begår brott. Risker med denna modell är att staten utgör makten att bestämma vad som är positivt för individer samt att insatserna kan anses utgöra intrång på individers frihet (Sahlin 2008, s. 96).

Det generella värdet i kontrollmodellen handlar om samhällets ordning (Sahlin 2008, s. 87). Inom denna modell görs brottsförebyggande insatser som är inriktade på att till exempel förbättra bevakningsmetoder, skärpt lagstiftning och mer effektiva straff. Det kan också handla om att fokusera på att bevaka platser och personer som utgör risk för att brott ska begås. Genom att kontrollera platser och korrigera beteendet hos enskilda individer, grupper eller allmänheten upprättas en social ordning i samhället (Sahlin 2008, s. 99). Brottsförebyggande åtgärder inom kontrollmodellen är till exempel patrullerande polis, väktare, ökad användning av kameraövervakning och tvångsomhändertagning av missbrukare samt tekniska brottskydd så som lås, larm och staket. Modellens mål är att minska gärningspersoners benägenhet att begå brott samt att öka upptäcktsrisken (Sahlin 2008, s.101). Modellen riskerar dock att ställa myndighetens intressen mot individens och har fått kritik för att modellen anses ha en fientlig syn på brottsligt beteende och kriminella individer (Sahlin 2008, s. 104). Kontrollmodellen delas upp i två inriktningar, social och situationell prevention. Dessa preventioner påverkar det brottsförebyggande arbetet generellt (Sahlin 2008, s. 100). Vi beskriver dessa mer ingående nedan.

Liksom inom kontrollmodellen ligger fokus inom effektivisering av institutionsmodellen på att förebygga brott genom att upprätthålla social ordning i samhället (Sahlin 2008, s. 87). Inom effektivisering av institutionsmodellen arbetas det förebyggande genom till exempel att förändra myndigheter och förvaltningar för att göra deras kontrollverksamhet effektivare och mer kostnadseffektiv (Sahlin 2008, s. 97). Till exempel vid samordning av myndigheters information och registerföring samt tekniska och administrativa verktyg för att skapa gynnsammare förutsättningar för polisens utredningsarbete samt utveckling och nya metoder för närpolisorganisation, nya sätt att dela in distrikt- och funktionsavdelningar samt nya arbetssätt för att effektivisera brottsbekämpningen. Institutionsförändringar syftar till att effektivisera för att förbättra förutsättningarna till social kontroll och därmed minskad brottslighet (Sahlin 2008, ss. 98-99). Modellen har liksom de andra modellerna, begränsningar i utförande. Effektivisering av institutionsmodellen kan ta resurser för att öka kontroll men på bekostnad av något annat, eventuellt mer långsiktiga brottsförebyggande åtgärder. Dessutom finns brister i rättssäkerhet, ett ökat informationsutbyte samt ökade övervakningsmöjligheter för myndigheter vilka kan resultera i maktmissbruk och integritetskränkningar (Sahlin 2008, s. 99).

3.2.1 Tidsaspekter inom brottsförebyggande arbete

Brottsförebyggande åtgärder kan vara långsiktiga, omedelbara eller bådadera, förklarar Sahlin (2008, s. 127). Om man ser till praktiken så har flertalet brottsförebyggande åtgärder dubbla *framtidshorisonter*; dvs. att åtgärden syftar till att både skapa vissa effekter på kort sikt såväl som att skapa andra effekter på längre sikt. (Sahlin 2008, s. 41). Idag präglas de brottsförebyggande åtgärderna av ett kort framtidsperspektiv och kortsiktiga kontrollinsatser. (Sahlin 2008, s. 106; 115). Behovet av snabba resultat kan till viss del förklaras med ett behov av att legitimera verksamheten och visa andra aktörer såsom projektets deltagare och finansiärer att åtgärden ger effekt (Sahlin 2008, s. 41).

3.2.2 Situationell prevention

Situationell prevention avser att reducera samt försvåra tillfällena och möjligheterna till att begå brott, samt att försvåra bortförklaringar och minska lönsamheten av brottslighet

(Sahlin 2008, s. 100; 109; Tilley 2009, ss. 105-106). Sahlin (2008, s. 100) skriver att för den situationella preventionen är termen "kriminogen situation" väsentlig med anledning av att syftet är att reducera de komponenter i situationen som kortsiktigt ökar risken för att brott begås. Med andra ord syftar detta till att ta bort frestelser som påverkar individer att begå brott. Minskningen av situationer som frestar till brott respektive påverkan på personligheten hos barn och ungdomar som befinner sig i riskzon, ska tidigare ha setts som två olika sätt att förebygga ungdomsbrottsligheten. Idag verkar dock begrepp och åtgärd fokuserats mot att öka upptäcktsrisken. Förstärkt bevakning betraktas som sammanfallande med att det är låg risk för upptäckt och därmed straffpåföljd (Sahlin 2008, s.100).

Under 1990-talet har den situationella preventionen blivit större inom den svenska brottsförebyggande diskursen. Preventionen grundas på vissa antaganden om människors beteende, till exempel att individen är egocentrisk och att denne handlar rationellt för att sörja för sina intressen och å andra sidan att brott begås i situationer där det finns en gärningsperson som är motiverad samt att det finns ett lämpligt brottsobjekt (Sahlin 2008, s. 101). Den situationella preventionen har således som fokus att öka faktorer som försvårar för gärningspersonen att begå brott, till exempel genom att sätta upp staket, lås, kameror eller väktare, och som på så vis gör att gärningspersonen inte motiveras att utföra brottet till följd av en ökad upptäcktsrisk (Sahlin 2008, s. 109; Tilley 2009, s. 112). Den situationella preventionen kan därav hänföras till kontrollmodellen (Sahlin 2008, s. 109).

När syftet är att på sikt minska gärningspersonens motivation till brott handlar det istället om social prevention. De två preventionerna kompletterar varandra men det finns också en risk att de kan motverka varandra till exempel genom att en viss segregation kan underlätta den situationella preventionen medan den sociala försvåras (Sahlin 2008, s. 101). En annan kritik mot den situationella preventionen specifikt är att den inte tar hänsyn eller arbetar med de bakomliggande orsakerna till brottsligheten (Tilley 2009, s. 132).

Ytterligare en kritik till den situationella brottspreventionen är att man inte tar hänsyn till "*displacement effect*" vilket syftar till att om brott försvåras på en plats, kan det brottet

istället komma att bara flyttas till en annan plats. Brottsligheten har alltså inte minskat, utan bara bytt plats (Lilly, Cullen & Ball 2015, s. 361). Det innebär dock att möjligheten att begå brott på en viss plats försvåras och det krävs ansträngning och tid av gärningspersonerna att hitta lämpliga platser att utöva sin brottslighet på. Detta kan då innebära att gärningspersonerna anser att det inte är värt att hitta en ny plats och således inte begår brottet som annars hade gjorts (Lilly, Cullen & Ball 2015, s. 362).

3.2.3 Social prevention

Social prevention däremot, inriktar sig istället på att reducera benägenheten att begå brott hos individen och fokuserar på de bakomliggande orsakerna till varför individer begår brott (Sahlin 2008, s. 100; Tilley 2009, s. 82). För att reducera brottsbenägenheten fokuserar denna prevention på att stärka självkontrollen samt stärka individens sociala band till samhället (Sahlin 2008, s. 109). Den sociala preventionen har vidare som avsikt att hindra individer att göra sig skyldiga till brott i unga år eller att återfalla i brott efter att avtjänat sitt straff. I detta inkluderas insatser bland annat i skolan, särskilda insatser mot diverse riskgrupper eller enskilda individer som antingen riskerar att begå, eller redan har begått brott (Skr. 2016/17:126, s. 13).

När avsikten är att reducera brottslighet genom förändring av samhällets ekonomiska och sociala strukturer, utgår man från att individer inte naturligt har viljan till att begå brott. Den kriminella handlingen ses istället som en yttring av brister i individens situation eller uppväxtvillkor, exempelvis sämre socioekonomiska förhållanden. Tyngdpunkten läggs på värdet i individens utveckling samt välfärd där förbättrade levnadsförhållanden och social rättvisa förmodas främja detta och därför på långt sikt förmodas reducera tendensen att individer begår brott (Sahlin 2008, ss. 86-87; Tilley 2009, s. 82).

Ansvaret för detta ligger i första hand på föräldrarna som ska se till att deras barn växer och lever upp till "sociala och intellektuella prestationer" som "skolan värdesätter".

Institutionella förändringar görs för ökad kontroll, till exempel genom att skolan uppmanas att informera föräldrarna om barnens ordning och uppförande, upprätta handlingsprogram för hur man ska hantera brott som begås av elever, fritidsförvaltning och polis ska engageras i skola från femte eller sjätte klass samt att polis, socialtjänst och skola ska samarbeta om ungdomar som begår brott (Sahlin 2008, s. 109).

4. Metod

4.1 Inledning

I nedanstående kapitel kommer vi presentera vårt metodval till studien, vilka för- och nackdelar den valda metoden har, det urval som vi gjort och hur datainsamlandet rent praktiskt gått till. Vi kommer även beröra punkter såsom etiska aspekter samt studiens giltighet och trovärdighet.

4.2 Kvalitativ metod

Denna samhällsvetenskapliga studie bygger på en ambition om att få rikare kunskap och en mer nyanserad bild och jämförelse mellan kommunernas, Ekerö och Skellefteå, brottsförebyggande arbete med barn och ungdomar samt den kommunala politikens påverkan på arbetet. Eftersom att syftet är att få en ökad kunskap och mångfacetterad bild snarare än att samla in och analysera stora mängder data, har vi valt att utgå från kvalitativ metod (Ahrne & Svensson 2017, s. 19). Studien grundas därför på en kvalitativ ansats där insamlandet av data gjorts genom intervjuer med tio respondenter, fem i respektive kommun.

Genom att använda oss av kvalitativ ansats i studien har vi med fördel kunnat få en djupare förståelse för kommunernas brottsförebyggande arbete med barn och ungdomar samt vilken politisk påverkan som finns. Det är inte bara tillvägagångssätt eller insamlande av data som skiljer sig mellan kvalitativ och kvantitativ ansats, detsamma gäller hur materialet sedan analyseras (Ahrne & Svensson 2017, s. 15). Eftersom att analys av kvalitativ data sällan har färdiga analysmodeller utvecklar forskaren ofta egna analysverktyg och strategier. Detta i sin tur gör att det finns andra krav på kvalitativ forskning avseende trovärdighet och generaliserbarhet än den kvantitativa forskningen som huvudsakligen grundas på statistiska analysmetoder. Vårt val av ansats har därför givit upphov till att vi som forskare har högre krav på oss att redogöra för studiens trovärdighet (Ahrne & Svensson 2017, s. 25). Hur vi gjort i studien för att höja studiens trovärdighet läses under rubrik "Trovärdighet och generalisering" längre ned.

4.2.1 Komparativ studie

I och med att syftet med vår studie dels var att beskriva och analysera skillnader mellan Ekerö och Skellefteå kommun, räknades vår studie som en *komparativ studie*. En komparativ studie kännetecknas enligt Denk (2002, s. 7) av antagandet att det finns skillnader såväl som likheter mellan två objekt. Man kan säga att det finns två olika inriktningar av den komparativa metoden, varav vår studie tillhör *förklarande studier* (Denk 2002, s. 12). En förklarande studie avser att förklara inte bara hur en viss situation ser ut, utan även varför situationen ser ut som den gör. *Varför* finns det skillnader alternativt likheter mellan två objekt, och *hur* har de olika objekten byggts upp, är två centrala frågeställningar i de förklarande studierna (Denk 2002, s. 12).

4.3 Trovärdighet och generalisering

I kvalitativa studier finns inga regler om hur urvalet ska göras men för att trovärdigheten ska anses vara god måste redovisning av hur urval gjorts samt hur urvalet kan vara representativt, framgå tydligt (Ahrne & Svensson 2017, s. 40). För att vidare öka vår studies trovärdighet har vi resonerat kring begreppen *transparens*, vilket syftar till att studien ska vara möjlig att kritisera samt diskutera. Därför valde vi att vara öppna med studiens svagheter, vilka svårigheter vi haft under studiens gång och noggrant redogjort och motiverat vårt val av metod (Ahrne & Svensson 2017, s. 25). Vi valde dessutom att *återkoppla till fältet*, dvs. att vi återkopplade till de personer som deltagit i vår studie så att de kunde dela med sig av sina synpunkter gällande våra slutsatser av studien (Ahrne & Svensson 2017, s. 26).

För att öka vår studies generaliserbarhet har vi jobbat med *teoretiskt generalisering*, vilket innebär att vi försökt anknyta vår studies resultat till “mer allmänna teoretiska ramverk och begrepp” (Ahrne & Svensson 2017, s. 27). Det är dock viktigt att vara självkritisk och försiktig när det rör generaliserbarhet, vilket vi också varit under studiens gång (Ahrne & Svensson 2017, s. 28).

4.4 Urval

Inför valet av våra informanter gjorde vi ett *strategiskt urval* utifrån vilka personer vi ansåg som lämpliga för vår studies syfte (Johannessen & Tuft 2003, s. 84). Utifrån vår studies frågeställningar var det personerna som yrkesmässigt hade en koppling till det brottspreventiva arbetet med barn och ungdomar, samt politiker från de kommunala Moderaterna och Socialdemokraterna, som vi ansåg vara lämpliga. I och med detta satte vi ihop vårt urval utefter det Johannessen och Tuft (2003, s. 85) benämner som *kvotering* vilket innebär att vi först konstruerade olika kategorier av personer vi ville intervjua, och rekryterade informanter utefter kategorierna. Under datainsamlingens gång rekryterades även vissa informanter genom ett s.k *snöbollsurval* där informanter gav tips om andra personer som vore lämpliga för oss att intervjua. Ahrne och Svensson (2017, s. 41) påpekar dock att nackdelarna med ett snöbollsurval kan vara att forskaren får tips om att intervjua personer som respondenten är bekant med och därför kan antas ha vissa gemensamma erfarenheter eller attityder. Det finns då en risk att materialet inte blir tillräckligt allsidigt.

Vi utförde nio intervjuer; fem i Skellefteå kommun och fyra i Ekerö kommun, där informanterna kommunerna emellan hade liknande typ av roller eller positioner, i det brottspreventiva arbetet. Vi intervjuade som tidigare nämnt dels personer från de kommunala Socialdemokraterna och Moderaterna, samt samordnare och personer från andra lämpliga yrkeskategorier som på något sätt arbetar med barn och ungdomar. Anledningarna till varför det blev just Skellefteå och Ekerö kommun grundade sig dels i att det är våra hemkommuner, men även i de likheter och olikheter kommunerna besitter vilket gör det intressant att få mer insikt i deras arbete med just denna fråga.

Under studiens gång hade vi vissa svårigheter med att få tag på respondenter, speciellt från en av kommunerna. Dessa svårigheter berodde till största del på att det var svårt att få tag på kontaktuppgifter till eventuella respondenter och sedan i vissa fall uteblev svar från dessa personer. Vi genomförde till sist, till viss del genom snöbollsurval där vi fick tips om namn och kontaktuppgifter till eventuella respondenter, fem intervjuer i Skellefteå kommun och fyra intervjuer i Ekerö kommun med respondenter som var av intresse och värde för denna studie.

4.5 Genomförandet av intervjuer

Vid insamlandet av datamaterialet gjordes intervjuerna i huvudsak genom personliga möten med informanten men i vissa fall hölls intervjun över samtal i telefon. Detta med anledning av att det i vissa fall varit svårt att få till ett fysiskt möte med intervju. Både i de intervjuer där intervjun hölls i ett personligt möte samt de intervjuer som skedde via telefon spelades intervjun med godkännande av informanten in, för att sedan transkriberas. I ett fall av telefonintervju var inte inspelning möjligt, så från denna intervju fick vi utgå från enbart anteckningar. Informationen från den transkriberade intervjun sammanfattades sedan och skickades till informanten i fråga för godkännande.

Våra intervjuer klassificerades som *delvis strukturerade intervjuer*, vilket innebar att intervjun utgick från en intervjuguide som kan liknas vid en lista eller ett schema över ämnen och mer allmänna frågor som intervjun ska omfatta (Johannessen & Tufte 2003, s. 98; Repstad 2007, s. 86).

I skapandet av våra intervjuguider utgick vi från den så kallat *trattprincipen* som innebär att man börjar väldigt öppet, för att sedan efter hand gå in på mer konkreta och fokuserade frågor (Repstad 2007, s. 58). Vi började därmed först med lite mer generella frågor, för att sedan gå in på mer avgränsade frågor rörande ämnet barn- och ungdomsbrottslighet samt kommunens brottspreventiva arbete med barn och ungdomar (Repstad 2007, s. 99). Vi hade även i viss mån förberett uppföljningsfrågor i syfte att komplettera frågorna vi ställde, vilka såg lite olika ut beroende på vad svaret på huvudfrågan blev. Under intervjuernas gång blev det även aktuellt för oss att improvisera följdfrågor, be om förtydliganden och så vidare (Repstad 2007, s. 86; Johannessen & Tufte 2003, s. 99). På så vis blev våra intervjuer både helhetsinriktade men samtidigt även målinriktade, något som Repstad (2007, s. 87) anser att den kvalitativa intervjun bör vara.

4.6 Analysmetod

Datamaterialet från våra intervjuer resulterade i en ansenlig och ostrukturerad mängd information. För att hantera och analysera materialet valde vi att använda oss av tematisk analys (Bryman 2018, s. 707). Tematisk analys innebär att det insamlade datamaterialet ordnas utifrån olika teman. Genom att använda den tematiska analysmetoden har vi systematiskt kunnat gå igenom datamaterialet och erhållit den information från intervjuerna som gjort att vi fått en bred och tydlig bild av resultatet. Analysprocessen gjorde vi i fem steg vilka presenteras här steg för steg och sammanfattas i en modell nedan.

I det första steget gjorde vi oss bekanta med datamaterialet (Bryman 2018, s. 707) vilket gjordes genom att intervjuerna transkriberades. Detta innebar att inspelningarna skrevs ned i ordagrant bortsett från utfyllnadsord, pauser eller hummande ljud. Detta gjordes med undantag från den intervju som inte spelats in utan där anteckningarna utgjorde stöd för sammanfattning av intervjun. Samtliga intervjuer sammanfattades utifrån transkribering och anteckningar för att sedan skickas till respektive respondent för synpunkter. Transkribering och sammanfattning av intervjuerna delade vi av praktiska och tidseffektiva skäl upp mellan oss. När sammanfattningarna var klara och skickade för godkännande, tog vi del av samtliga sammanfattningar och transkriberingar för att få en bred bild av det insamlade datamaterialet.

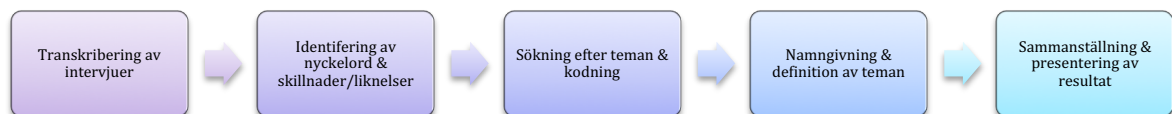
I det andra steget av analysen läste vi igenom datamaterialet för att skapa oss en gemensam uppfattning och förståelse av datamaterialet. Vi påbörjade då en initial kodning av datamaterialet (Bryman 2018, s. 707). Dessa kodningar bestod framförallt av nyckelord, likheter och skillnader mellan varje intervju och sedan i ett jämförande sammanhang mellan partier och kommunerna. Det blev här tydligare vilka likheter och olikheter som kommer fram i datamaterialet.

I tredje steget av analysen organiserade vi de nyckelord, likheter och skillnader som framkommit i andra steget, till olika teman (Bryman 2018, s. 707). Dessa teman sammanfattades skriftligt. De kategorier som användes togs fram med hänsyn till studiens syfte och forskningsfrågor. I fjärde steget av analysen namngavs de identifierade

teman. De preliminära ämnesområden som togs fram namngavs följande: ungdomsbrottslighet i Skellefteå och Ekerö kommun, brottsförebyggande arbete och kriminalpolitik på kommunal nivå.

De teman som vi identifierat i analysen är resultatet av det insamlade datamaterialet. I Sista steget av analysen sammanställdes detta (Bryman 2018, s. 707) och presenteras i resultatavsnittet för att slutligen användas i diskussionsavsnittet. Här presenteras även citat som utdrag ur intervjuerna för att ge en tydlig och konkret bild av studiens resultat.

Figur 1. Den tematiska analysprocessen steg för steg.

4.7 Etiska aspekter

Vi har under arbetet med studien följt de forskningsetiska principerna, vilket skett genom att vi förhållit oss till Vetenskapsrådets (2002, s. 6) fyra etiska principer vilka är; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Enligt informationskravet informerade vi informanten skriftligt redan vid förfrågan om de kan tänka sig att delta om vad vårt syftet med studien är. Detta upprepade vi också muntligt vid intervjutillfället tillsammans med ytterligare information om hur undersökningen görs i stora drag (Vetenskapsrådet 2002, s. 7). Vid intervjutillfället informerades även varje informant om att deltagandet var frivilligt och att de när som helst kan välja att avbryta sin medverkan utifrån samtyckeskravet (Vetenskapsrådet 2002, s. 9). För att underlätta resultat och analys i studien spelades majoriteten av intervjuerna in. Detta gjordes med samtycke och godkännande från deltagarna enligt riktlinjer från Vetenskapsråden (2002, s. 9). I de fall där intervjuerna gjordes över telefon sammanfattades informationen som den aktuella respondenten lämnat för att sedan skickas för godkännande av respondenten.

Samtliga informanter informerades i början av intervjun om att de kommer vara anonyma enligt konfidentialitetskravet (Vetenskapsrådet 2002, s. 12). I studien har respondenterna anonymiserats på så vis att de inte omnämns med namn utan endast med funktion eller titel. Det resultat som framkommit i studien har inte varit av särskilt känslig karaktär och vi anser därför inte att ytterligare anonymisering är nödvändig.

Enligt nyttjandekravet får uppgifter som är insamlade om enskilda personer enbart användas för forskningsändamål (Vetenskapsrådet 2002, s. 14). Den data som denna studie samlat in handlar inte direkt om uppgiftslämnarna utan snarare deras och kommunens gemensamma arbete samt politiska ställningstaganden. Vi anser därför inte att det finns orsak till krav på att vi i studien ska ha förhållit oss enligt nyttjandekravet men har trots denna bedömning valt att förhålla oss till dessa villkor. Detta då det inte funnits anledning att svika det förtroende som varje informant indirekt givit oss när de valt att ställa upp på intervju till studien.

5. Resultat

5.1 Inledning

Genom tematisk analys har datamaterialet kodats och centrala delar av materialet har tagits ut för resultatredovisning. Den information och citat som anges är relevanta i förhållande till studiens teori, syfte samt frågeställningar. Resultatet presenteras i tre olika teman som framkommit under analysarbetet och utgörs av både sammanfattningar av det insamlade datamaterialet och citat från respondenterna. För att respondenterna ska kunna vara anonyma i studien har vi valt att presenteras dem med deras funktion eller titel.

Nedan kommer en kortare presentation av respondenterna i respektive kommun.

Ekerö:

Samordningschef:	Har en samordnande strategisk och styrande funktion i Ekerö kommun. Har tidigare arbetat som polis i 20 år varav flera år som närpolischef och polis i kommunen.
Chef för fritidsklubbar och fritidsgårdar:	Har en styrande och strategisk funktion över fritidsklubbar och fritidsgårdar i Ekerö kommun.
Talesperson från Moderaterna:	Representerar partiet i nämnd, fullmäktige, kommunstyrelsen och gemensamma familjerätten med Sundbyberg och Solna.
Talesperson från Socialdemokraterna:	Heltidsanställd politiker i Ekerö kommun.

Skellefteå:

Samordnare drog- och brottsförebyggande arbete:	Två samordnare som arbetar strategiskt och samordnande i Skellefteå kommun och som har intervjuats tillsammans.
Fältassistent:	Jobbar inom fältverksamheten. Utbildad socionom.
Kommunpolis:	Har en lång erfarenhet av polisarbete, och arbetar mycket med ungdomar.
Talesperson från Moderaterna:	Aktiv kommunpolitiker.
Talesperson från Socialdemokraterna:	Aktiv kommunpolitiker.

5.2 Ungdomsbrottsligheten

5.2.1 Ekerö kommun

Talespersonen från Moderaterna Ekerö har intervjuats om hur partiet ser på brottsförebyggande arbete med barn och ungdomar. Moderaterna upplever att ungdomsbrottsligheten i Ekerö kommun har blivit ett ökat problem och att det till stor del utgörs av problematik med narkotika och skadegörelse. Talespersonen säger att:

”Det är ändå på väldigt låga nivåer om man jämför med andra kommuner, men det blir lätt att identifiera i en liten kommun för att problemet ses som mycket större än om det skulle ske i en kommun som är mycket större och med mera gator och torg så man inte alltid gick förbi och såg en sönderslagen busskur. Men det har blivit ett större problem, det råder inga tvivel om saken”.

Hen säger att det inte bara är ungdomar som är hemmahörande i Ekerö kommun som bidrar till brottsligheten utan att dagens möjligheter till att vara mobil gör att ungdomar från andra kommuner kommer hit och att det då kan bli en del stök. Det sker också en hel del brott i kommunen som ansluter till Ekerö och där många av de hemmahörande i Ekerö

kommun måste passera varje dag. Hen säger därför att det är viktigt att kommunerna kan samarbeta i det brottsförebyggande arbetet.

Samordningschefen i Ekerö kommun, enhetschefen för fritidsklubbar och fritidsgårdar samt talespersonen för Socialdemokraterna Ekerö ser på ungdomsbrottsligheten som ett mindre problem i kommunen. Samordningschefen säger att:

“Allt är relativt, Ekerö är en oerhört trygg kommun jämförelsevis. I Stockholm ligger Ekerö som en av dem tryggare kommunerna. Vi har väldigt låg brottslighet och det gäller även ungdomsbrottsligheten, den är låg i förhållande till andra kommuner”.

Hen säger vidare att trots att ungdomspopulationen är stor är ungdomsbrottsligheten generellt lägre i Ekerö kommun än i andra kommuner.

Talesperson för Socialdemokraterna Ekerö säger att partiet inte ser ungdomsbrottsligheten som ett stort problem statistiskt sätt men att *“för varje familj och drabbad är det ett väldigt stort problem”*. Ungdomsbrottsligheten säger hen vidare, kan få väldigt stora konsekvenser och blir dyrt för kommunen att hantera till exempel genom omhändertaganden.

Samtliga respondenter i Ekerö kommun är av uppfattningen att narkotikabruket har ökat och blivit ett allvarigare problem bland barn och ungdomar. Samordningschefen säger bland annat att när det kommer till narkotika som brott, ligger Ekerö bland de högsta i Stockholm bland ungdomar. Hen säger vidare att: *“Narkotika är en grund till otrygghet därför att narkotika föder väldigt mycket annat”*. Samtliga som intervjuats för denna studie i Ekerö kommun säger att de upplever narkotikarelaterade brott som ett av de vanligast förekommande brotten bland barn och ungdomar i kommunen men

Talespersonen för Socialdemokraterna Ekerö säger att hen tror att skadegörelse är ett vanligare förekommande brott eftersom att det är en lägre tröskel att kliva över än vid bruk av narkotika. Chefen för fritidsklubbar och fritidsgårdar säger att hen ser att ett av de större problemen är att vissa ungdomsgrupper inte fångas upp ibland vilket leder till att de inte får den hjälp som de behöver. Förutom narkotikarelaterade brott nämndes bland respondenterna i Ekerö också stölder som brottslighet som upplevs som mest frekvent bland barn och ungdomar i kommunen. Talesperson för Moderaterna Ekerö belyser att

barn och ungdomsbrottsligheten som sker i Ekerö kommun inte bara härleds till ungdomar som är hemmahörande i kommunen utan att det ofta kommer ungdomar från andra kommuner.

5.2.2 Skellefteå kommun

Kommunpolisen säger att barn- och ungdomsbrottsligheten i Skellefteå kommun har lyckats hållas relativt låg eftersom att de har ett bra och fungerande nätverk vilket leder till att ungdomarna inte kommer undan med mycket. Även om kommunpolisen säger att narkotikarelaterade brott inte är höga i kommunen är hen bekymrad över att användandet av narkotika idag är så utspritt och att även "vanliga skötsamma" barn och ungdomar brukar det. Hen ser vidare att våldet bland äldre ungdomar mot okända på stan har minskat i kommunen medan brott på nätet, till exempel utpressning, bedrägerier och grooming, har ökat. Intervjuad fältassistent i Skellefteå kommun säger att klimatet bland barn och ungdomar har förändrats och hårdnats. Hen säger vidare att *"Överlag har Skellefteå klarat sig rätt bra från våldsbrott gällande unga, men de interna uppgörelserna sticker ut."*

Samordnarna i Skellefteå kommun säger istället att ungdomsbrottsligheten varierar från år till år. De påpekar dock att *"knarket har gjort att vi fått en ökad ungdomsbrottslighet"* och säger att de upplever att narkotikan är det stora problemet i arbetet med barn och ungdomar. Vidare säger de liksom kommunpolisen att *"Attityderna bland de unga har förändrats, de är mer positiva till narkotika och speciellt cannabis."* Narkotikabruket har gått ned i åldrarna vilket bekräftas av de årliga ANDT-undersökningar som görs i kommunen för barn och ungdomar i årskurs 9 och årskurs 2 i gymnasiet berättar de fortsättningsvis. Även talespersonen från Moderaterna i Skellefteå kommun säger att de upplever en ökad kriminalitet i Skellefteå kommun och liksom övriga respondenter i Skellefteå kommun menar hen att det är narkotikarelaterad brottslighet som är det absolut största problemet när det handlar om barn- och ungdomsbrottslighet i kommunen. Talespersonen för Socialdemokraterna i Skellefteå kommun säger att det tenderar att vara fler som inte är straffmyndiga som begår brott men att det är generellt i landet och inte något som kommunen märkt av särskilt. Hen säger också att ungdomsbrottsligheten i kommunen inte är "skenande" och att brott kan gå i perioder, till exempel inbrott och

klotter/skadegörelse. Hen menar också att Skellefteå ligger relativt långt ned i nationella mätningar gällande brottslighet överlag. Utifrån det underlag som finns, uppgifter från polisen om anmälda brott och fällda, anser Socialdemokraterna i Skellefteå kommun att barn- och ungdomsbrottsligheten inte är ett *“jättestort problem”*.

5.3 Brottsförebyggande arbete

5.3.1 Ekerö kommun

Samordningschefen berättar att det mest operativa brottsförebyggande arbetet som görs i kommunen är genom den speciella insatsgrupp som träffas en gång i veckan. Gruppen består av säkerhetschef på kommunen, samordningschef i kommunen, fritidsgårdschef, representant från fritidsgårdarna (fältarbetare) och polisen. I dessa möten diskuteras föregående vecka och planerar veckan som kommer, vilka insatser som kan behövas och från vilken part av gruppen. Även andra kan bjudas in till gruppen för att berörda ska få ytterligare information eller om särskilda frågor behöver diskuteras. Hen berättar att de till exempel hade besök av en representant från ARRIVA då det varit väldigt stökigt på bussarna i kommunen ett tag. Detta är kommunens trygghetsarbete som sker på veckobasis med återkommande diskussioner om hantering av insatser mot ANDT (alkohol, narkotika, doping och tobak). Även chefen för fritidsklubbar och fritidsgårdar berättar om dessa möten och att de är en del av det brottsförebyggande arbetet som kommunen gör. Hen säger att fritidsklubbarna och fritidsgårdarna inte i sig arbetar brottsförebyggande med barn och ungdomar, utan menar att de arbetar med ett främjande förhållningssätt vilket är att se och förstärka det friska, att *“stärka ungdomarna så att de blir starka”*. Vidare säger hen att de på fritidsklubbarna och fritidsgårdarna vill fokusera på det som är bra och inte det negativa men för de barn och ungdomar som inte håller sig inom ramen för vad som är okej, arbetar de med samarbetsbaserad problemlösning. Detta innebär att hanteringen varierar beroende på vad som är orsaken till problemet och kan till exempel vara att föräldrarna går igenom en skilsmässa eller att ungdomen befinner sig i ett kärleksbråk. I Ekerö kommun har man även anlitat väktare som är trygghetsinriktade berättar samordningschefen i Ekerö kommun. Väktarna är lokalt förankrade och känner till ungdomarna. Väktarna ska se till kommunens olika fastigheter och samtidigt arbeta

med att hålla koll på barn och ungdomar. Denna satsning grundar sig i att polisen inte har de resurserna samt inte finns på regelbunden basis i kommunen.

Samordningschefen för Ekerö kommun säger angående fältarbetarna i kommunen att:

“Det är för lite resurser på den ungdomspopulation som finns i Ekerö. Det är 27,1 % ungdomar under 18 år i kommunen, det är bland det högst i landet. Med hänsyn till det behöver man satsa mer på det förebyggande arbetet och ha fler av dem funktionerna som kan vara ute bland ungdomar.”

Vidare säger hen att kommunen har en ungdomsmottagning som fungerar väldigt bra med drop in tider vilket möjliggör att man kan träffa fler ungdomar. Man har även nyligen kunnat tillsätta en manlig kurator. Chefen för fritidsklubbar och fritidsgårdar berättar att de arbetar med något som de kallar “förväntanskontrakt” tillsammans med de barn och ungdomar mellan 13 år och 18 år som vistas i deras lokaler. Detta innebär att första gången som ungdomen kommer till fritidsgården så går personal i genom gemensamma förväntningar och vad gäller i dem lokalerna samt vad som kommer att hända om ungdomen bryter mot detta. Det kan till exempel vara vid användning av tobak.

I intervju med respondenter från Ekerö, både kommunala tjänstemän och politiker, framkommer det att Ekerö som kommun har en låg brottslighet generellt statistiskt sätt och att detsamma gäller ungdomsbrottsligheten. Detta påverkar således polisen menar respondenterna. Samordningschefen säger angående detta att Ekerö har en hög ungdomspopulation, bland den högsta i landet, men att ungdomsbrottsligheten trots detta är lägre i kommunen än i många andra kommuner.

Respondenterna i Ekerö är samstämmiga avseende att båda preventionsteorierna, social- och situationell prevention, behövs. Socialdemokraterna i Ekerö menar lägger tyngdpunkten på att forma sin politik efter den sociala preventionsteorin där satsningar framförallt ska göras på fler vuxna i skolan, elevhälsan och att på längre sikt påverka de förhållanden som påverkar brottsbenägenheten. Talespersonen för Moderaterna i Ekerö säger istället att Ekerö kommun har varit högt rankade som skolkommun i Sverige och till följd av detta bör politiken ge extra resurser till att satsa på andra riskfaktorer.

Moderaterna lägger därför tyngden på situationella preventionsåtgärder såsom att lägga fram förslag på att införa kommunpolis, kameraövervakning och belysning samt sådant som skadar ungdomars hälsa till exempel narkotika ska prioriteras. Hen säger att *“allt som rör droger och så vidare är högst prioriterat, det får inte florerat och ska hela tiden störas”*. Samordningschefen säger att Ekerö nyligen har använt sig av den situationella preventionen för att bland annat förhindra narkotikabrott och nyrekrytering i narkotikasammanhang. Som åtgärd i linje med denna prevention startades ett projekt upp där kommunen har startat upp ett café på eftermiddagarna för att flytta och störa brottstillfällena. Hen säger vidare att:

“Det är så man jobbar med den situationella brottspreventionen. Jag tror mycket på den, att man måste flytta brotten fram och tillbaka. Det blir färre brott. Men sen måste man ju jobba jättemycket med den sociala. Den är ju grunden, har vi misslyckats med den sociala måste vi jobba med den situationella.”

5.3.2 Skellefteå kommun

I Skellefteå kommun har man bland annat arbetat med ett projekt som kallas FRIS och är ett förebyggande råd som arbetar riktat med barn och ungdomar i åldrarna 13-25 år berättar samordnarna för Skellefteå kommun. De berättar att denna del av det brottsförebyggande arbetet som kommunen gör är ett led i den sociala preventionen. FRIS är ett samverkansråd där alla kommunala förvaltningar som arbetar med barn och ungdomar, polis och landsting sitter. Dessutom, berättar samordnarna, finns det lokala FRIS-grupper runt om i kommunen som känner av status bland barn och ungdomar och rapporterar pågående trender och tendenser och så vidare. Det finns en annan del av FRIS som heter Trygghetsforum där arbetet istället riktas mot situationell prevention generellt mot medborgarna och inte barn och ungdomar specifikt. De säger vidare i intervjun att: *“Det brottsförebyggande arbetet ett ständigt pågående arbete och det måste få vara ständigt pågående för det är inget som blir färdigt. Det är bara att fortsätta.”*

Kommunpolisen berättar att hen inte arbetar som patrullerande polis så mycket längre utan mest med förebyggande arbete med barn och ungdomar, till exempel genom att åka runt till olika skolor och delta på föräldramöten. Hen pratar då om framförallt

konsekvenserna av narkotika. Hen säger att det finns en resursgrupp inom polisen som arbetar med ungdomar men att den hade behövt vara större för att kunna täcka in de äldre ungdomarna. Även fältassistenten säger att mer vuxennärvaro hade varit önskvärt för att få det uppsökande arbetet med barn och ungdomar att fungera bättre. Fältassistenten säger att fältverksamheten arbetar utifrån den situationella preventionen till och från, till exempel genom att förhindra att unga får tag på alkohol. Hen säger också att de förespråkar mer belysning för bättre upplevelse av trygghet. Fältassistenten berättar också att de arbetar utifrån den sociala preventionen när de till exempel gör olika insatser med stödgrupper (nyanlända, unga närstående till missbruk och så vidare) och arbetar informativt mot barn och ungdomars föräldrar.

Talesperson för Socialdemokraterna Skellefteå säger att det har införts ett så kallade paragraf 3 område i centrum vilket innebär att ordningsvakter finns inom särskilt utpekade områden för att öka tryggheten. Även hen berättar om Trygghetsforum och deras arbete utifrån den situationella preventionen. Hen förtydligar också att det kan handla om att minska kontanthantering för att förhindra stöld, arbeta för ökad trygghet i områden där människor befinner sig och trygghetsvandringar i bostadsområden och andra allmänna platser. Socialdemokraterna i Skellefteå kommun tycker att ett större arbete med samverkan med vårdnadshavare är viktigt eftersom att det är där som grunden sätts. Hen säger att skolan och insatser där i all ära, men hemmet är också viktigt. Hen ser att FRIS och trygghetsforum har varit en framgångsfaktor för kommunen avseende barn- och ungdomsbrottslighet.

Talesperson för Moderaterna Skellefteå säger att ungdomsbrottsligheten får väldigt stora konsekvenser på flera områden till exempel skola och betyg. *“Detta kan ju bero på andra grejer också, men hamnar ungdomarna i kriminalitet så får de ju mindre tid för studierna och då blir betygen också sämre.”* Hen säger vidare att även om Moderaterna lätt kan kopplas ihop med den situationella preventionsteorin så är den sociala preventionen också väldigt viktig. Hen säger också att Moderaterna anser att barn- och ungdomsbrottsligheten har gått för långt och att det därför inte räcker med social prevention.

5.4 Kriminalpolitik på lokal nivå

5.4.1 Ekerö kommun

I Ekerö kommun har det genomförts projekt i form av “trygghetsvandring” med ungdomar i kommunen vilket även planeras att genomföras till hösten igen. Samordningschefen berättar att det är på den politiska agendan att ha fler vuxna och att man försöker att hitta lösningar på detta. Hen resonerar i intervjun kring att det är viktigt att det finns ansvariga på kommunen som håller i särskilda frågor och detta är något som kommunen hittills saknat. Hen säger också att politikerna i Ekerö kommun har lyft frågan om att ha ordningsvakter i bristen på polisiär närvaro. Här säger hen att: *“Det man missar många gånger är det förebyggande arbetet och att det måste vara det som är viktigaste att satsa på”*. Vidare berättar samordningschefen att ett projekt som man drivit i kommunen som de ser som särskilt lyckats är en så kallad “ungdomstrygghetsvandring”. Ungdomarna uppskattade särskilt detta då de fått vara med och tycka till och säga sin åsikt om deras upplevelse av trygghet i kommunen. Ungdomarna hjälpte kommunen att ta fram trygga och otrygga platser och samordningschef Ekerö kommun berättar att de efter genomförd trygghetsvandring kunde dra slutsatsen att det som bland unga uppfattades som trygga platser var miljöer där vuxna fanns. Otrygga platser var istället miljöer där det saknades närvaro av vuxna samt kunde bero på oklippta buskar eller dålig belysning. Resultatet sammanställdes och presenterades för politikerna i kommunen vilket resulterade i att pengar avsattes till att röja på de platser som ungdomarna uppgivit som otrygga, en del belysning sattes upp på mörka platser, man satte upp någon spegel i gångtunnel och man kunde anställa ytterligare en fältassistent. Hen säger här att: *“Där har det verkligen gett resultat i att politiken tar till sig vad ungdomarna har påtalat. Där gav det effekt både på politiken och ungdomarna som då märker att det händer något när de säger något.”*

Talespersonen för Moderaterna Ekerö säger följande angående brottsförebyggande åtgärder i kommunen:

“Det som håller på att hända i Sverige är, eftersom polisen inte kan fylla sin roll, är att arbeta med hur man ska se till att få folk och känna sig trygga och att det inte är för stökigt på allmän plats. Då är det ju

ordningsvakter och väktare som får ta över. Då är det helt plötsligt en kommunal angelägenhet”.

Politikerna syftar med detta på väktare eller ordningsvakter som ska bidra med trygghet på grund av avsaknaden av polis. Hen menar vidare att till följd av att Ekerö kommun delar polisdistriktsområde med andra delar av Stockholm som har en högre brottsfrekvens, är ett förebyggande alternativ att ta in så kallad kommunpolis.

Talesperson för Socialdemokraterna Ekerö säger istället att även om vissa punktinsatser med fler poliser kan vara bra i början så ser partiet att för att verka förebyggande behövs det satsas på fler vuxna i skolan och elevhälsan.

Moderaterna i Ekerö har drivit valfrågan om lag och ordning generellt och en kärnfråga för partiet är att skapa ett tryggt samhälle. Socialdemokraterna i Ekerö kommun har inte drivit barn och ungdomsbrottslighet som en valfråga men har fokuserat sin politik på att få fler vuxna i skolan och elevhälsan. Socialdemokraterna vill också avsätta resurser till fritidsgårdarna så att barn och ungdomar har någonstans att gå på helgkvällarna.

Talespersonen för Socialdemokraterna Ekerö säger att de skiljer sig från Moderaterna i Ekerö på så vis att de istället för att satsa på så kallade kommunpolis vill lägga resurserna på att påverka de förhållanden som de menar på sikt påverkar brottsbenägenheten.

Talespersonen för Moderaterna Ekerö berättar i intervjun att Ekerö kommun ligger högt rankade som skolkommun och säger vidare att:

“Det gör naturligtvis att vi har haft fokus på de andra frågorna. men skulle det bli problematiskt med skolorna, då måste man flytta över fokus, för det är förstadiet till om det sen ska gå bra eller dåligt för en människa. Som politiker måste man vara flexibel för att det rör sig lite grann, det är alltid något ställe som det är lite sämre på och då måste man leda över resurserna så att det kommer upp igen. Det är som att köra bil på hal is.”

Vidare anser Moderaterna att föräldranärvaro behövs för de grundläggande tryggheten och att förebygga otrygghet fundamentalt. Hen säger också att en viktig komponent att ha i åtanke för det brottsförebyggande är stadsplanering och ombyggnationer då det kan påverka brottsbenägenheten.

Samordningschefen säger att politikerna i kommunen har kommit ut med sina 93 mål nyligen vilket ska uppfyllas under mandatperioden. Hen säger att dessa kommer hen att plocka upp och ta med sig för att driva arbetet framåt och även om hen inte tycker att allt är aktuellt så måste de ändå göras eftersom att det är bestämt från politikens håll. Hen menar dock att även om politikerna bestämmer *vad:et* så kan tjänstemännen i kommunen bestämma *hur:et*.

5.4.2 Skellefteå kommun

Talespersonen för Moderaterna Skellefteå säger att barn och ungdomar alltid ska prioriteras. Hen säger att ett problem som barn- och ungdomsbrottsligheten kan leda till är att folk inte vill flytta till Skellefteå och dess landsbygd eftersom att de känner sig otrygga. *“Detta kan leda till ett stort problem för en landsbygdskommun som Skellefteå som dessutom har som mål att växa som kommun.”* Talespersonen för Socialdemokraterna Skellefteå säger att de inte antagit ett speciellt program för barn och ungdomsbrottsligheten men att de ställer sig bakom den nationella Socialdemokratiska politiken som utgår från *“ett samhälle starkt nog att beseгра kriminaliteten”*. Hen säger vidare att den politik som de bedriver i stor utsträckning handlar om att öka tryggheten i samhället och att minska samt försvåra användandet och försäljning av narkotika. Eftersom att Socialdemokraterna har egen majoritet drivs det politiska arbetet inte genom motioner utan arbetet sker i nämnderna, styrelser och nätverk i kommunen. Socialdemokraterna i Skellefteå kommun anser dock att det viktigaste är det långsiktiga värdegrundsarbetet och att den sociala preventionen är hjärtat av Socialdemokraterna. Hen säger vidare att istället för att satsa på låsta dörrar och kameraövervakning i skolorna har Socialdemokraterna satsat på att öka bemanningen genom till exempel *“skolvårdar”* som ska vistas i korridorerna och identifiera vem som ska vara där och vem som inte ska vara där. Talespersonen för Moderaterna Skellefteå säger att:

“Moderaterna är väl kända för att det ska vara ordning och reda så att säga. Det är Moderaterna som vågar ta tag i de lite tuffare frågorna såsom fler poliser, väktare, kameraövervakning, en drogmottagning för unga, drogscreening här i kommunen.”

Hen säger att barn- och ungdomsbrottsligheten har gått för långt och att den sociala preventionen inte längre räcker till. *“Politikerna här i Skellefteå har ignorerat problemet*

för länge och nu går det inte bara att förebygga brott socialt utan vi måste även förhindra att brott begås.” Moderaterna menar att det är viktigt att se individens ansvar och skyldigheter och att det ska finnas resurser och hjälp men fortfarande skyldigheter. Talesperson Moderaterna Skellefteå säger att för att minska barn- och ungdomsbrottsligheten behöver skolan mer resurser så att alla barn och ungdomar får bra förutsättningar. Det behövs även bra arbetslinjer och fler enkla arbeten för att fler unga ska komma i sysselsättning. Kultur och fritid är också något som är viktigt i detta avseende säger hen vidare.

Samordnarna berättar att Skellefteå rent allmänt har legat väldigt bra till i anmäld brottslighet och har i de 50 största kommunerna legat på plats topp fem av de med lägst antal anmälda brott. Detta är dock för befolkningen generellt. Efter år 2015 har däremot kommunen och region nord allmänt tappat något och ligger nu på plats 16 och Samordnarna säger att de inte vet orsaken till detta om det eventuellt kan vara att det är färre poliser eller om anmälningsbenägenheten har ökat. Vidare belyser de också att de upplever att de lokala politikerna vara lyhörda och tar till sig av vad samordnarna har att säga och de upplever inga större partipolitiska motsättningar bortsett från vid vissa specifika frågor såsom kameraövervakning och väktare på stan. Samordnarna Skellefteå kommun säger vidare att kommunens styrkor är samarbetet mellan kommun och polis, årliga kartläggningar som består av till exempel trygghetsfrågor i centrum och ANDT-undersökningar. Fältassistenten säger också att politikerna lyssnar på vad de har att säga och att politikerna hyser stort förtroende för fältassistenternas arbete.

6. Analys

6.1 Inledning

I den tematiska analysen identifierades tre huvudsakliga teman; ungdomsbrottslighet i Skellefteå och Ekerö kommun, brottsförebyggande arbete samt kriminalpolitik på kommunal nivå. Studiens resultat och de identifierade temana kommer under detta avsnitt att diskuteras utifrån tidigare nämnda teoretiska begrepp.

6.2 Analys

Studiens resultat visar att det finns stora likheter mellan hur Skellefteå och Ekerö kommun arbetar strategiskt för att minska barn- och ungdomsbrottsligheten i kommunerna. Kommunerna har båda två olika samverkansråd där bland annat tjänstemän inom kommunen, polis och fältassistenter arbetar mot gemensamma mål med att minska brottsfrekvens och öka tryggheten i respektive kommun. Kommunerna arbetar också återkommande med att gå ut med information till barn och ungdomar samt deras föräldrar bland annat om narkotika och missbruk. Resultatet visar också att barn- och ungdomsbrottslighet är relativt låg i både Skellefteå och Ekerö kommun i jämförelse med andra kommuner i Sverige men att narkotikarelaterad brottslighet har ökat samt att bruket av narkotika har gått ned i åldrarna under de senaste åren. Skellefteå och Ekerö kommun arbetar båda trots en relativt låg barn- och ungdomsbrottslighet aktivt med brottsförebyggande åtgärder och det framkommer i studien att de som är med i detta arbete generellt upplever samarbetet mellan de olika instanser och politiker som välfungerande. Brottsförebyggande åtgärder har alltid en positiv innebörd eftersom att det framförallt är åtgärder som antas förbättra framtiden vilket kan påverka att de båda kommunernas respondenter i studien, upplever arbetet mellan aktörerna och politiken generellt som väldigt bra och eftertraktat (Sahlin 2008, s. 11; s. 15) .

I studien framkommer det att Skellefteå kommun har ett särskilt trygghetsforum som arbetar med frågor och omedelbara brottsförebyggande åtgärder utifrån den situationella brottspreventionen. I Ekerö kommun har det istället med framgång genomförts en så kallad "trygghetsvandring" där en medborgardialog avseende upplevelse av trygghet förts mellan kommunen och ungdomar. Detta har sedan resulterat i att diverse omedelbara

åtgärder gjorts för att öka tryggheten i kommun utifrån vad som framkommit i denna dialog med ungdomarna. Denna typ av medborgardialog har fungerat väldigt väl eftersom att lokala politiker har fått ta del av ungdomars tankar och åsikter vilket sedan har lett till en helhetssyn på trygghetsarbetet och ungdomarna har haft inflytande över sin egen trygghet (Sprauge Martinez, Richards-Schuster, Texiera & Augsberger 2018, s. 141).

I den kriminalpolitiska debatten om ungdomar läggs det oftast fokus på gruppen som problematisk (Estrada & Flyghed 2017, s. 14). Både i Skellefteå kommun och Ekerö kommun var dock inte så fallet vilket kan bero på barn- och ungdomsbrottslighet inte upplevs som ett större problem generellt i kommunerna och bilden av ungdomarna således inte är lika negativ. Chef för fritidsklubbar och fritidsgårdar Ekerö kommun säger även flera gånger i intervjun att de inte vill lägga fokus på det negativa utan att de arbetar med att förstärka det friska och att stärka ungdomarna. Resultatet i studien visar att Skellefteå och Ekerö kommun har ett aktivt arbetssätt med egna brottsförebyggande råd och nätverk som samverkar för att minska brottsligheten generellt samt med barn och ungdomar i kommunerna (Skr.2016/17:126, s. 29; Jonsson & Lindblad 2018, s. 31). För att kunna stävja de framtida sociala problem som kan bli av ungdomsbrottsligheten måste rätt insatser sättas in (Estrada 2017, ss. 27-28). Båda de undersökta kommunerna har med framgång kunnat hantera och arbeta brottsförebyggande gällande denna målgrupp. I Skellefteå kommun har insatser såsom FRIS och Trygghetsrådet lyfts fram som särskilt framgångsrika där samarbetet mellan tjänstemän i kommun och politiker upplevs ha fungerat väldigt väl. I Ekerö kommun har det nyligen rekryterats en tjänsteman med samordnande funktion i kommunen som bland annat är delaktig i veckovisa nätverksmöten då det i kommunen identifierats ett behov av samordning bland annat i frågor om barn- och ungdomsbrottslighet samt "ANDT".

Tidigare forskning visar att brottslighet som fenomen ses som ett seriöst problem där brottslighet som inte kategoriseras som grov brottslighet hör till det lokala brottsförebyggande arbetet. Detta är en kommunal angelägenhet som kan förklaras utifrån social och situationell prevention (Andersson & Nilsson 2017, s. 213; s. 286). Resultat i studien visar på att det finns en skillnad i hur Ekerö kommun och Skellefteå kommun avser att arbeta brottsförebyggande utifrån de två preventionsteorierna.

Socialdemokraterna i Skellefteå kommun har egen majoritet vilket innebär att det är deras politik och dennes styrning av kommunen som råder. Ekerö är istället alliansstyrt mellan partierna Moderaterna, Kristdemokraterna och Centerpartiet där Moderaterna är det största partiet. Den partipolitiska variation i hur de kommunala blocken ser på barn- och ungdomsbrottslighet samt vilka resurser som de vill satsa på framkommer i studiens resultat och kan till stor del avgränsas i den sociala brottspreventionen och den situationella brottspreventionen. Resultatet visar att Socialdemokraterna, både i Skellefteå kommun och Ekerö kommun, lyfter fram att de vill satsa på det långsiktiga brottsförebyggande arbetet och att motverka grundorsakerna till brottslighet till exempel genom större satsningar på elevhälsa och fler vuxna i skolan. Moderaterna i Skellefteå menar att den sociala preventionen inte räcker till och att den situationella åtgärder med kortare framtidsperspektiv därför är behövlig för att förhindra att brott begås. Moderaterna i Ekerö är flexibel för att ändra inriktning på det brottsförebyggande arbetet beroende på var insatser behövs sättas in.

Den sociala preventionen är grunden i Socialdemokraternas perspektiv på barn- och ungdomsbrottslighet medan Moderaterna som deras talesperson säger, generellt förknippas med den situationella preventionen. Resultatet visar dock att denna partipolitiska variation inte är helt svart eller vit och att det trots denna diskrepans mellan hur partierna generellt vill bemöta barn- och ungdomsbrottsligheten, finns en del likheter i hur de ser på tillämpandet av preventionsteorierna. Socialdemokraterna i Skellefteå satsar istället för kameraövervakning och låsta dörrar i skolan, på att öka bemanning genom till exempel "skolvärdar" som ska gå omkring i skolkorridorerna för att kontrollera att inte obehöriga är i lokalerna. Detta är en del av den situationella brottspreventionen, men kan även kopplas ihop med Sahlins (2008, s. 99) kontrollmodell eftersom att det är en form av övervakning med syfte att flytta stök och brottslighet från skolan även om det inte är kameraövervakning som Moderaterna som parti vill införa. Den "displacement effect" som blir av att använda den situationella brottspreventionen kan kritiseras då brottet i teorin bara flyttas till en annan plats (Lilly, Cullen & Ball 2015, s. 361). Studiens resultat visar dock att preventionsmodellen upplevs vara framgångsrik och behövs som ett komplement till den sociala brottspreventionen. I Ekerö kommun har de till exempel, utifrån den situationella preventionsteorin, satt in ett ungdomscafé i en

del av centrum där det förekommer narkotikaförsäljning och rekrytering av narkotikaförsäljare och på så vis flyttat brottsligheten ned till kanalen. På så vis menar Ekerö kommuns Samordningschef att brottsligheten förvisso inte upphört, men genom att flytta den har det blivit svårare och flera barn och ungdomar har ett annat sammanhang och plats att vara i mellan aktiviteter såsom skola och träning. När samhället har misslyckats med den sociala brottspreventionen är den situationella av väsentlig betydelse och tillämpning av båda brottspreventionsteorierna kompletterar således varandra i kommunernas brottsförebyggande arbete med barn och ungdomar.

De brottsförebyggande åtgärder som sätts in kan antingen ge effekter som är långsiktiga, omedelbara eller bådadera (Sahlin 2008, s. 127). Kärnan i Socialdemokraternas politik, både i Skellefteå och Ekerö kommun, är att lägga tyngden på det långsiktiga arbetet vilket i huvudsak görs genom den sociala brottspreventionen (Sahlin 2008, ss. 86-87; Tilley 2009, s. 82). Moderaterna i Skellefteå kommun vill även de satsa mer resurser på skolan men anser inte att detta räcker till och vill därför lägga resurser på omedelbara brottsförebyggande åtgärder såsom drogscreening i skolorna, fler poliser och väktare samt kameraövervakning. En av de största skillnader mellan kommunerna Skellefteå och Ekerö, som studien visar på avseende det brottsförebyggande arbetet är att till skillnad från Moderaterna i Skellefteå ser Moderaterna i Ekerö att det aktuella läget i Ekerö kommuns skolor är på sådant vis att det framförallt är omedelbara åtgärder som behövs i kommunen för att förebygga brott bland barn och ungdomar eftersom att de mätningar som har gjorts nationellt avseende meritvärden och där Ekerö rankas högt som skolkommun, visar att skolan fungerar bra. Studiens resultat visar att båda partier, Socialdemokraterna och Moderaterna, i kommunerna vill satsa på omedelbara åtgärder, även om Socialdemokraterna i Ekerö framförallt lägger tyngdpunkt på långsiktiga åtgärder. En orsak till att de situationella preventionsåtgärderna är framstående i båda kommunerna kan vara att det finns ett behov av snabba resultat för att berättiga sin politik och användandet av kommunala resurser (Sahlin 2008, s. 41).

Det framkommer också vissa likheter i hur partierna i Skellefteå kommun ser på skolan. Båda partierna vill satsa mer på skolan som ett led i det brottsförebyggande arbetet vilket istället är en del i den sociala brottspreventionen (Sahlin 2008, s. 109; Skr. 2016/17:126,

s. 13). I Ekerö kommun framkommer en tydligare partipolitisk skillnad mellan Moderaterna och Socialdemokraterna avseende hur respektive parti ser på var resurser behöver sättas in. Detta kan bero på att partierna ser olika på vad som utgör ett problem just nu och därav finns en skillnad i var kommunens prioritering ska ligga (Johansson 2014, s. 153).

Det föreligger en partipolitisk variation i hur brottsförebyggande åtgärder formuleras och används. Resultatet i studien visar att den kommunala politiken och hur partierna ser på vissa frågor skiljer sig i fundamentet men också att den till viss del är och måste vara flexibel. Precis som samordnarna i Skellefteå berättar i intervjun för studien, är det brottsförebyggande arbetet ett ständigt pågående arbete och som talesperson Moderaterna Ekerö uttryckt sig, behöver politiken vara flexibel för att insatsbehov förändras och förskjuts till olika områden. Den generella partipolitiska variation som framkommer i studien är att Socialdemokraterna framförallt formulerar sin brottsförebyggande politik utifrån den sociala preventionsteorin. Moderaterna lägger istället generell tyngd på åtgärder som tar grund i den situationella preventionsteorin även om det aktuella kommunala läget till viss del förstås påverka Moderaterna att också formulera sin politik utifrån den sociala preventionsteorin. Moderaterna förstås i båda kommunerna vara flexibla för att det aktuella kommunala läget förändras och att resurser och tillvägagångssätt för att förebygga brott också därför ändras beroende på läget just nu. Resultat i studien visar att Socialdemokraterna som parti utgår från samma standpunkt och fokus i både Skellefteå och Ekerö kommun medan Moderaterna skiljer sig något i vilka åtgärder som är aktuella i respektive kommun. Detta förstås bero på att kommunerna skiljer sig avseende vad aktuella mätinstrument indikerar fungerar och inte fungerar.

7. Slutord

Flera intressanta aspekter har belysts i denna studie. Det brottsförebyggande arbetet med barn och ungdomar har varit särskilt intressant att se närmare på eftersom att det avser dem som är framtiden och brottslighet kan förstås påverka hur framtiden kommer att se ut. Det kommunala arbetet och den kommunala politiken har en ömsesidig påverkan på hur det brottsförebyggande arbetet gällande barn och ungdomar på lokal nivå diskuteras och utförs. Denna studie har således givit oss en bred och bra bild av hur kommunerna Skellefteå och Ekerö arbetar brottsförebyggande med målgruppen samt vilka skillnader som finns i hur frågorna prioriteras mellan partierna Socialdemokraterna och Moderaterna. Det resultat som förvånade oss mest är att även om de ideologiska skillnaderna mellan hur partierna bemöter och formulerar sin politik med vilka insatser som ska prioriteras, skiljer sig så uttrycks en större flexibilitet i brottspreventionen från Moderaterna framförallt i Ekerö kommun men även Skellefteå kommun.

Det framgår i resultatet att det lokala arbetet behöver vara mer flexibelt för vad som funkar och inte samt att framförallt Moderaterna i båda kommunerna är väldigt öppna för detta. Vi får också intrycket av att även om den sociala preventionen ofta är aktuell i diskussionen så görs tydligare brottsförebyggande insatser som kan härledas till den situationella preventionsteorin. En anledning till detta kan vara att politiker vill se snabba resultat och effekter vilket också kan ge en signal till medborgarna att kommunen är aktiv och gör något åt problemen (Sahlin 2008, s. 41).

Det har även varit särskilt intressant att få insyn i hur det lokala brottsförebyggande arbetet fungerar, vilka instanser som samarbetar samt vilka framgångar som arbetet har fått. Utifrån vad som framkommit i studien anser vi att det särskilt finns ett behov av samverkan mellan olika funktioner och den kommunala politiken. Detta behov går att koppla till den modell Sahlin (2008, s. 98) kallar för effektivisering av institutioner, där samordning av insatser är en central del. Det är tydligt att de samverkansråd som finns i kommunerna är framgångsrika och att upplevelsen av att använda medborgardialog i olika sammanhang är positivt för att involvera, i detta fall, barn och ungdomar, i sin egen trygghet. Vi tror också att det är av stor vikt för det fortsatta brottsförebyggande arbetet att fortsätta använda denna typ av medborgardialog där allmänheten också får ta del av

resultatet som blivit av till exempel den trygghetsvandring och medborgardialog som genomförts i Ekerö kommun.

Skellefteå och Ekerö kommun är båda kommuner med relativt låg barn - och ungdomsbrottslighet. Det hade därför varit intressant och undersöka hur kommuner med högre barn- och ungdomsbrottslighet arbetar med brottsförebyggande åtgärder samt vad som upplevs saknas för ett mer framgångsrikt resultat. Det vore också intressant att undersöka om det finns en större partipolitisk variation bland partierna Socialdemokraterna och Moderaterna i kommuner där det föreligger en högre barn- och ungdomsbrottslighet och hur dessa ser på social och situationell brottsprevention.

Referenslista

Ahrne, G. & Svensson, P. (2017). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB

Andersson, R. & Nilsson, R. (2017). *Svensk kriminalpolitik*. Upplaga 2 Stockholm: Liber

Bergström, A-C. (2019). *Den politiska organisationen*.

http://www.ekero.se/Kommun_och_politik/Kommunens-organisation/Den-politiska-organisationen/ [2019-05-03]

Bogestam, N. (2014). *Brott begångna av barn*. (Brottsförebyggande rådets rapport: 2014:20). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

https://www.bra.se/download/18.6cde4de61493868542de8a/1418894209941/2014_20_Brott_begagna_av_barn.pdf

Brown, S. (1998). *Understanding youth and crime: listening to youth?*. Buckingham: Open University Press

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3 Stockholm: Liber

Ceccato, V. & Dolmen, L. (2013). Crime prevention in rural Sweden. *European Journal of Criminology*, 10(1). 89-112. doi: 10.1177/1477370812457763

Clancey, G. (2015) Local Crime Prevention: 'Breathing Life (Back) into Social Democratic and Penal Welfare Concerns'?. *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy*, 4(4). 40-57. doi: <https://doi.org/10.5204/ijcjsd.v4i4.198>

Denk, T. (2002). *Komparativ metod: förståelse genom jämförelse*. Lund: Studentlitteratur

Estrada, E., & Flyghed, J. (2017). Inledning. I Estrada, E. & Flyghed, J. (red.) *Den svenska ungdomsbrottsligheten*. Lund: Studentlitteratur. ss. 13-26.

Edstrada E. (2017). Ungdomsbrottslighetens utveckling, omfattning och struktur. I Estrada, E. & Flyghed, J. (red.) *Den svenska ungdomsbrottsligheten*. Lund: Studentlitteratur. ss. 27-62

Ferrer-Wreder, L. (2012). *Framgångsrika preventionsprogram för barn och unga: en forskningsöversikt*. 2. uppl. Stockholm: Gothia

Forkby, T. (2018). Organisational exceptions as vehicles for change: collaborative strategies, trust, and counter strategies in local crime prevention partnerships in Sweden. *European Journal of Social work*. 1-14. doi: 10.1080/13691457.2018.1512474

Guerra, N. G., Boxer, P. & Cook, C. R. (2006). What Works (and What Does Not) in Youth Violence Prevention: Rethinking the Questions and Finding New Answers. *New Directions for Evaluation*, 2006(110). 59-71. doi: 10.1002/ev

Johannessen, A. & Tufte, P.A.(2003). *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. 1. uppl. Malmö: Liber

Johansson, K. (2014). Crime prevention cooperation in Sweden: a regional case study. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 15(2). 143-158. doi: 10.1080/14043858.2014.954830

Jonsson, M. & Lindblad, J. (2018). *Det brottsförebyggande arbetet i Sverige*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet

Lidskog, R. & Persson, M. (2012). Community Safety Policies in Sweden. A Policy Change in Crime Control Strategies?. *International Journal of Public Administration*, 35(5). 293-302. doi: 10.1080/01900692.2011.646084

Lilly, J. R., Cullen, F. T. & Ball, R. A. (2015). *Criminological theory: context and consequences*. 6th ed. Thousand Oaks, Calif.: SAGE Publications

Masku, S. (2006). FINDING LOCAL SOLUTIONS: Crime prevention in the Nelson Mandela Metro. *South Africa Crime Quarterly*. doi: <https://doi.org/10.17159/2413-3108/2003/v0i5a1063>

Mercy, J. A. & Vivolo-Kantor A. M. (2016). The Center for Disease Control and Prevention's (CDC) Youth Violence Prevention Centers: Paving the Way to Prevention. *Journal of Primary Event*, 37 (2). ss. 209-214. doi: 10.1007/s10935-016-0433-8

Pellén, S. (2019). *Turism*. http://www.ekero.se/Uppleva_och_gora/Turism/ [2019-05-07]

Repstad, P. (2007). *Närhet och distans: kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. 4., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Sahlin, I. (2008). *Brottsprevention som begrepp och samhällsfenomen*. Lund: Arkiv.

SCB (2018). *Kommuner i siffror*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/kommuner-i-siffror/#?region1=2482®ion2=> [2019-05-08]

Skellefteå kommun (2019). *Kommunfullmäktige*.

<https://www.skelleftea.se/kommun/kommunens-organisation/kommunfullmaktige>
[2019-05-08]

Skr. 2016/17:126. Tillsammans mot brott - ett nationellt brottsförebyggande program.

<https://www.regeringen.se/49550c/contentassets/d0b212f61d0d49828e5e257f47e892ad/tillsammans-mot-brott---ett-nationellt-brottsforebyggande-program-skr.-201617126>

Sprague Martinez, L., Ruchards-Schuster, K., Teixeira, S., & Augsberger, A. (2018). The Power of Prevention and Youth Voice: A Strategy for Social Work to Ensure Youths' Healthy Development. *Social Work*, 63(2). 135-143. doi: 10.1093/sw/swx059

Tilley, Nick (2009). *Crime prevention*. Cullompton, Devon: Willan

Vetenskapsrådet. (2002). God forskningssed. <https://publikationer.vr.se/produkt/god-forskningssed> [2019-02-21]

Visit Skellefteå (2019). *Visste du det här om Skellefteå?* <https://visitskelleftea.se/visste-du-att/> [2019-05-07]

Weissberg, R. P., Kumpfer, K. L., & Seligman, M. E. P. (2003). Prevention That Works for Children and Youth: An Introduction. *American Psychologist*, 58(6-7). 425-432. doi: 10.1037/0003-066X.58.6-7.425